

maradt, de valószínűleg jövő évben fog fejlődni. — *Rivergras*. A *Paspalum* nemhez tartozó fű; gyorsan nőtt és bokrosodott. Igen ajánlott, mint jó takarmányfű. Továbbá kaptam 5 féle magot észak-amerikai szőlőfajokból, melyek mint gyorsan s erőteljesen nőők dicseretnek.

A *poor-land-grapp*, (sovány-földi szőlő), mely sovány talajban is erőteljesen nő, és bőven terem.

A *mustang-grapp*, a legerősebb növésű és nagyon termékeny faj.

E két eredeti faj azért nevezetes és kiváló, mivel oly erőteljesen nő, hogy a kártékony *Phylloxera* rovarnak ellentáll, azért mint alany, a finom, nemes szőlőfajok beléoltására használtatik. Déli-Franciaországba erre a célra már nagyobb mennyiségben szállítják.

MARC FERENCZ.

(5.) A SZELID GESZTENYE (*Castanea vulgaris* Lam.) CSÍRÁZÁSÁHOZ. A Zugligetben a tó fölött terjedő lejtőn más gyümölcsfák mellett néhány igen szép *Castanea vulgaris* áll, s a múlt év őszén gazdagon gyümölcsözött. — Október 13-án a gyümölcs már lehulló félben volt s a fán már nemcsak a tüskés gyümölcsstakaró volt felhasadozva, hanem a benne nyugvó gesztenyék közül is többnek fel volt a héja csúcsán repedezve s a mag héja kilátszott. Néme-

lyeknél többet is lehetett észrevenni. A gyümölcs csúcsán t. i. a csíra gyököcskéjével a maghéján 1—2 mm.-nyire, s némileg a gyümölcs héjából is kiemelkedett, azaz a *gesztenye magvai még az anyanövényen csírázásnak indultak*. —

A gesztenyében, mint tapasztalásból mindannyian tudjuk, bőven van az eleseg megtakarítva. Ennek tulajdonítandó, hogy a fán csírázó gesztenyéim egyikének csírája, papir között hagyva, 14 nap alatt 2 centiméterre növekedett.* A szelíd gesztenyefa a tölgyfélék csoportjába tartozik; az anyanövényen való csírázása szintén a tölgyekkel való rokonságáról és a csírázás alkalmával is a tölgyekéhez hasonló magatartásról tanúskodik. A tölgyek csírázását a fán Nördlinger (Deutsche Forstbotanik. I. Bd., p. 261.) észlelte, tapasztalatát pedig a budai hegyeken Schuch József erősítette meg. (Természet. 1876, 336. lap.) BORBÁS VINCZE.

* A hagymás növények a hagymában felhalmozott tápszerrel szintén soká feltartják magokat papir között, ha csak szándékosan meg nem gyilkoljuk őket. A tavaszkor szedett *Colchicum arenarium* (homoki kikirics) gyümölcsöző példányai, ha a hagyma életét ki nem oltjuk, még ki is virágzanak. E virágok szintelenek, s mint gondolható, kisebb méretűek is mint az ősziék, melyek a szabad természetben fejlődtek.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XVI. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1879, jan. 11-ikén.

Elnök: THAN KÁROLY.

Titkár felolvassa a bíráló-bizottságok jelentéseit a múlt évi pályázatokról:

Tisztelt Választmány! Az állattani pályakérdésre („Kivántatik az Anguillidák családjának monographiája, egyes fajokon teendő önálló vizsgálatok alapján, a kellő számú rajzokkal fölszerelve.” Jutalma 300 frt.) a meghosszabbított határidőig — 1878 december 15-ig — csak egy pályamű érkezett be ily jellegével: „Kicsinyben keresd a na-

gyott”, mely munka felett a következő véleményes jelentést van szerencsénk ezenel a t Választmány elé terjeszteni.

Mindenek előtt kiemelendő, hogy a beérkezett pályamunka 158 nagy, negyedréti lapra terjed és 150 csinosan rajzolt, s ezek közt mintegy 60 eredeti ábrával van fölszerelve.

A munka tartalmát tekintve, a szerző rövid előszó után külön fejezetekben

adja elő az Anguillulidák családjára vonatkozó összes irodalmat, azok bonczitani szerkezetét és élettani viszonyait, fejlődési és biológiai tünetényeit, lelhelyeit és elterjedését. Ezek után áttér a munka rendszeritani részére, melyben mindenek előtt kifejti azon jellegeket, melyek a család helyes beosztásához a legfontosabbak, s Bastian után egy külön táblázatot közöl a nemek könnyebb meghatározására. Végre az e családba tartozó nemeket és fajokat egyenként írja le.

A munka tudományos értékét tekintve: méltánnyal kell kiemelnünk, miszerint — daczára a feladat nehézségének s az arra fordított idő rövidségének — a szerző általán véve jó sikerrel oldott meg egy oly kérdést, melylyel hazánkban eddig senki sem foglalkozott. A szerző ugyanis az Anguillulidák családját nemcsak más buvárok adatai után írja le, hanem a kérdés pontosabb megfjtésére a családnak több fajtát, különösen az Anguillula aceti, a Dorylaimus stagnalis, Monhystra stagnalis, a Plectus és Rhabditis két új fajtát választá közvetlen vizsgálatra, s ezeknek úgy boncz-és élettani, mint fejlődési viszonyait nem kevés időt és fáradságot igénylő önálló észleletek alapján tünteti fel, sőt e részben az Anguillulidák fínotmái szerkezeté és fejlődése körüli ismereteinket is néhány új tényvel öregbíti. Ily új tény az, hogy a szerző az idegenszert egy általa felfedezett új Plectus-fajon tüzetesebben írja le, mint azt az Anguillulidáknál eddig ismertük. Ilyen új tény gyanánt fölemlíthető továbbá, hogy a Dorylaimus-fajoknál a szájtövis fejlődése és szerkezeté szorosabb viszonyban áll a barszngi sejtés gyűrűvel s a bőr vedléseivel.

A munka értékét különösen emeli az, hogy a fejlődési tünetényeket az Anguillula aceti fajon eszközölt önálló göröcsői vizsgálatok nyomán adja elő, s e tekintetben más jeles buvárok nézeteit részben megczáfolja, részben megerősíti.

A biológiai részt sokkal csekélyebb szö galommal tárgyalja, habár itt is helyesen emeli ki a buzában, czukorrépában és egyéb növényeken élő Tylenchus fajok életmódját. A rendszeritani részben végre a szerző az Anguillulidák családjába tartozó 17 nem- és 127 fajnak pontos leírását adja, melyből kitűnik, hogy a szerző Budapest környékén eddig 15 fajt, s ezek közt 2 egészen újat fedezett föl, mely utóbbiak leírása itt közöltetik először.

A munkából kitetszik, hogy szerzője a göröcsői vizsgálódás technikáját s ennek újabb módszereit ismeri, s tárgyat s zorgalommal minden oldalról s elég kimerítően tanulmányozta. Következtetéseiben eléggé óvatos ugyan, de kifejezéseiben nem mindig szabatos és határozott, s a csoportosítás is

néha fogyatkozásban van. Előadása egészben véve világos és könnyen érthető; irányla elég folyékony, bár nem egészen kifogástalan.

A mi a munkához mellékelt nagyszámú ábrákat (150 rajzolt ábra 7 táblán) illeti, ezek általán véve csinosan vannak rajzolva, s úgy a bonczitani és fejlődési viszonyok czélszerű felderítésére, mint az egyes nemek és fajok könnyebb meghatározására szolgálnak, s mindenesetre tetemesen emelik a mű tudományos értékét.

De másrészt nem tagadható az sem, hogy a munka hiányokban s itt ott hibákban is szenved, melyek azonban — tekintve annak jó oldalait — számba alig vehetők, annál kevésbbé, mert ezek szerző által még később könnyen kipótolhatók és kijavíthatók lesznek. Ezen hiányok közül felemlíthetni: 1. hogy az észleletek legfőbb eredményei a munka, vagy az egyes fejezetek végén nincsenek röviden egybefoglalva; — 2. hogy az ábráknál a nagyítás sehol sincs megjelölve, s hogy a munka végén az ábrák magyarázata nem egészen kielégítő, úgy, hogy felette kívánatos volna azokat részletesebben megmagyarázni. 3. Egy másik hiánya a munkának az, hogy az ábrák magyarázatából nem tűnik ki eléggé világosan, mely ábrák vannak más buvárok és kik után rajzolva, és melyek az egészen eredetiek. Végre a munkában számos helyesírási — valószínűleg a leíró gondatlanságából eredő — hiba is fordul elő.

A munka ezen hiányait a szerző egy ahhoz mellékelt nyílt levélben maga is beismeri, őszintén megvallván, hogy csak az idő rövidsége miatt nem lehetett a munkát oly alakban beküldeni, amint azt óhajtotta volna.

Tekintve, hogy a szerző a kitűzött feladatot, daczára a már említett fogyatkozásoknak, általán véve jó sikerrel oldotta meg, s tekintve, hogy az irodalom kellő felhasználása mellett az önálló észleleteken alapuló s tudományos beccsel bíró szakmunka egy igen érdekes állatcsaládnak legelső magyar monographiáját foglalja magában 7 csinosan rajzolt táblával illusztrálva: azt a kitűzött jutalomra méltónak tartjuk, megjegyezvén egyúttal, hogy a pályázónak a jutalom csak azon föltétel mellett adassék ki, hogy munkáját újra gondosan átnézve s a fennebb említettek szerint kiegészítve, s iránybelileg kellően kijavítva bocsássa sajtó alá.

Budapest, 1879, január 10-ikén.

DR. MARGÓ TIVADAR. KRIESCH JÁNOS.
T. Választmány! A múlt évben kihirdetett ásványtani pályakérdésre beérkezett pályaművet illetőleg következköket van szerencsém előterjeszteni: A 17 lapra terjedő „*Omnia quae secundum naturam sunt, aestimatione digna sunt*“ jelígevel ellátott,

egyetlen beérkezett pályaműben közzétételük a kivált 5 magyar fakóércnek vegyi elemzése, kiterjeszkedik tehát a *kapniki* kristályodott és tömör fényes válfajra, nem különhen a *szászai, nagyi és urvölgyi érczekre*.

A dolgozat összességében ép úgy mint részleteiben szakavatott buvárlatokról tesz tanúbizonyosságot, másrészt pedig az alkalmazott vizsgálati módszerek és eljárások az ismertek közül a legczélszerűbbek és legpontosabbak közé tartoznak.

Különösen kiemelendőnek vélem az érczek egyes alkotórészeinek *mennyileges meghatározására* fordított gondot, a mennyiben mindegyiknél a legmegbízhatóbb eljárás alkalmaztatott. Az arzénnek és antimonnak egymástól való elválasztására szerző Bunsennek *legújabb* ajánlott módszerét választotta.

Szerző igyekezett az elemzendő anyagot minél tisztábban előállítani, és mint az eredményekből kitűnik, a lelhelyek is helyeseknek és a kívántakkal azonosaknak látszanak.

A mondottak aiapján a főt jelzett műnek a pályadíjjal való megjutalmazását ezennel ajánlom, megjegyezvén egyszerűsmd, hogy ezen fontos munkálat *minden* tekintetben teljes elismerésünket érdemeli ki.

Budapest 1879, jan. 9-ikén.

DR. KRENNER JÓZSEF SÁNDOR.

A Tetraedritek mennyileges elemzésére beérkezett pályamunkát átnézve, róla véleményem a következő: Hiánynak tartom azt, hogy szerző egyetlen egy esetben sem csinált kontrol-elemzést, még akkor sem, midőn az eredmény 100 helyett csak 97,8, mint a II. számú elemzésnél. Tekintetbe véve azonban, hogy három elemzés majdnem 100-ig összevág, továbbá, hogy az ilyen elemzés igen sok időt és munkát igényel, és végre tekintettel a kis összegre, — szerzőnek a díj odaitéendő.

Budapest 1879, jan. 11.

DR. WARTHA VINCZE.

Krenner J. megjegyzi, hogy a kontrol-elemzés abban az esetben az anyag ritkavoltánál fogva alig volt kivihető.

A választmány ezt tudomásul veszi.

T. Választmány! Az 1877. évi közgyűlés által újból kitűzött növényntani pályakérdésre: „Adassanak elő kultivált növényeink betegségei, különös tekintettel azokra, melyek elődsi növények által idéztetnek elő“, az 1878 okt. 31-ikével letelet határnapig négy pályamű érkezett be, melyeknek jelgái a következők:

I. „Experientia magistra vitae.“

II. „Magunknak használunk, ha a növények betegségeit tanulmányozzuk és orvosolni igyekszünk.“

III. „Munkásság az élet sója,
A romlástól mely megóvja;
Csak az, ki nem hevert,
Várhat áldást s sikert.“ (Tompa.)

IV. „Búvárkodjál a természetben, de tartsd szemed előt az igazságot.“

Az I. számú pályamű rövid bevezetés után előbb a phanerogam- és kryptogam-élődiék által előidézett betegségeket tárgyalja és utána egy másik fejezetben azon betegségeket adja elő, melyek különböző okok által idéztetnek elő, mint például a sebzés, eltorzulás, megfagyás stb. és ugyanitt tárgyaltnak a Coloradó-bogár és a Phylloxera is. — Ezen nem egészen indokolt sorrend, úgy látszik, arra mutat, hogy ezen munka nem eleve megállapított terv szerint készült, és hogy a másik része csak utólag csatoltatott hozzá. Ezen mű különben az előadott betegségeket egészen véve helyesen tárgyalja; előadása általában véve jól érthető s eléggé szabatos; azonkívül még egy külön melléklet is van hozzá csatolva, mely számos, részben igen szép rajzot tartalmaz.

A II. számú pályamű szerzője először a növények külső és belső alkatát, valamint élettani működéseit adja elő, és pedig mindig tekintettel a növénybetegségekre; ugyanitt a gombák is tárgyaltnak általános szempontból, mint azon szervezetek, melyek a növénybetegségeknél első sorban tekintetbe veendőek. Csak ezen bevezetés után tér át az egyes betegségekre, melyek, eltérőleg a közönségesen használt sorrendtől, egyes növény-csoportok szerint vannak előadva, úgymint: a szőlő, gyümölcsfák, pázsítfélék, olajas-magvú növények, iparnövények stb. betegségei. Így az egyes növények betegségei mind egy helyen egymás után iratnak le. Ezen mű úgy tervezetében, mint kidolgozásában igen tetszetős; előadása igen világos és könnyen érthető; a mellett a legkülönbébb betegségeket leírja és tárgyalásuknál csak a legfontosabb tudnivalót hozza fel, úgy hogy a könnyű megértés nincs zavarva fölösleges részletek felemlítése által.

E pályamunkában továbbá, úgy a tiszta tudományos, valamint a gazdasági, úgy a külföldi, mint a magyar irodalmat egyaránt szorgalmasan felhasználva találjuk, és mindenütt egyszerűsmd a kútförások is fel vannak említve — és pedig nem csak a szakmunkák, hanem a gazdasági folyóiratok is — úgy hogy mindenki, ki az egyik vagy másik tárgy felől bővebb tudomást akar szerezni, azt könnyen teheti.

Hiánya e munkának, hogy különben is kis számban mellékelt rajzai nem igen sikerültek; helyenként pedig hibás, vagy nem egészen korrekt kitételek csúsztak a bevezetésbe. De mivel a rajzok úgy

sem eredetiek, szükség esetében könnyen pótolhatók, a hibás helyek pedig kijavíthatók. A felhozott hiányok mindössze egyáltalában nem olyanok, hogy a munka fő részének értékét csökkentenék.

A III. számú pályamű minden általános bevezetés nélkül a növénybetegségeket három csoportban tárgyalja, úgy mint: 1. különböző tényezők, 2. rovarok és 3. elődi növények által előidézett betegségek. Általánosságban véve a felhozott betegségek még meglehetősen vannak tárgyalva, itt-ott azonban úgy tárgya mint nyelvre nézve egyes nem korrekt, sőt hibás helyek fordulnak elő. Egyes fejezetekben a tárgy nincsen oly sorrendben előadva, hogy az olvasó arról világos képet nyerhetne, mi több helyen nem eléggé szabatos magyarázatok által még fokoztatik. Ezen hiányok különösen az üszögről szóló fejezetben, valamint a virágtalan elődieket általánosságban tárgyaló bevezetésben mutatkoznak. Ez utóbbi helyen például a szabad sejtképződés a sporídium, a rajzóspórák, a termékenyítés stb. egészen hibásan vannak magyarázva; hibásan említettek azonkívül az úgynevezett kiválasztási betegségek-nél a viaszok a gyümölcs felületén, és a „nyák“ a rügyfedő leveleken, mint valami beteges állapotok képződményei. A gombák által előidézett betegségek nincsenek oly kimerítően tárgyalva, mint fontosságuknak megfelelően, mert csak 76. negyedív nagyságú oldalra terjednek; a pályamű másik része pedig 91 oldalt foglal el, és ebben is egyes tárgyak szintén nem épen megfelelő arányban vannak feldolgozva.

A IV. számú pályamű befejezetlen munka; és mint olyan a bírálatnál is más szempont alá esik. A munka elején egy nyílt levélben szerző felemlíti, hogy „az önálló vizsgálatok nehézsége“ és „az aránylag rövid idő“ miatt munkáját nem fejezhette be, de reményli, hogy munkájának hátra levő része aránylag gyorsan fog befejezésre jutni. — E pályaműben csak két növénybetegség van említve: az üszök és az anyarozs, de ezek igen behatóan és kimerítően vannak tárgyalva és dicséretre méltó azon szorgalom, melylyel szerző minden, a nevezett betegségekre vonatkozó adatot és rajzot összegyűjtött. A mellett azonban oly részletekbe bocsátkozik, melyek, bár a szaktudásra nézve nagyon becsesek, még is a munkának használatát azon körökben, melyeknek számára van, némileg nehezítenék. Véleményünk szerint ugyanis ezen pályázat célja nem lehet az, hogy szaktudósok számára irt munkát eredményezzen, mint inkább az, hogy azok, kik alapos tudomány előkészültséggel nem bírnak és még is a legfontosabb növénybetegségekről tudomást szerezni óhajtanak, azt egy magyar nyelven irt munká-

ból tehessek. E pályamű kiadása különben is — ha ugyan minden fontosabb betegség a két említett betegséghez arányosan tárgyalatnék — már terjedelme és a szükségesség rajzok nagy száma miatt némi nehézséggel járna. Mindezen hátrányán utóvégre könnyen lehetne segíteni, de miután szerző sem kimerítö tervezetet nem nyújtott be, mely szerint munkáját kidolgozni szándékoznék, sem pedig biztos határidőt a munka befejezésére nem jelölt ki, és így bizonytalan, mikor fejezetenék be ezen mű általában, azért alulírottak azt vélelik, hogy ezen IV. számú vagyis a „Buvárkodjál a természetben, de tartsd szemed előtt az igazságot!“ jelíggel ellátott pályaműnek, mint befejezetlen munkának a pályadíj oda nem ítéltető.

Ezek után tehát csak az I., II. és III. számú pályaművek maradnának fenn. Az előrebocsátott bírálatokból már kitűnt, hogy a III. számú pályaműnek több oly fel-tünőbb hiánya van, melyek miatt a másik két munkával nem igen versenyezhet. És így csupán csak az I. és II. számú pályaművek jöhetnek tekintetbe a pályadíj odaitélésénél.

Ez utóbbi két munka között — bár mind a kettő helyesen oldja meg a kitűzött kérdést — a választás nem nehéz.

A II. számú pályamunka ugyanis, mint már fentebb jeleztük, egy egyöntetű terv szerint van kidolgozva, előadása és nyelve igen világos és könnyen érthető, azonkívül általános bevezetéssel is el van látva: mind ezek oly előnyök, melyeket az I. számú pályaműnél így egyesítve nem találunk; hozzá járul, hogy a II. számú pályamű úgy az irodalmat, mint a hazai viszonyokat is tekintetbe veszi, mi szintén előnyös oldala az I. számú pályaművel szemben.

A mondottak alapján tehát az alulírt bírálók a II. számú pályaművet tartják legjobbnak, és indítványozzák, hogy a pályadíj ezen II. számú, vagyis a „Magunknak használunk, ha a növények betegségeit tanulmányozzuk és orvosolni igyekszünk“ jelíggel ellátott pályamű szerzőjének ítéltesék oda; azon hozzáadással azonban, hogy e munkához — kinyomatása esetében — több, és jobban kiválasztott rajzok csatoltassanak, nem különben, hogy a bevezetésben előforduló néhány hibás és in-korrekt helyek kijavíttassanak.

Budapest, 1879, január 11-én.

KLEIN GYULA.

JURÁNYI L.

A leosztmány a bizottságok jelentéseit tudomásul veszi, a pályadíj odaitélését illetőleg a bizottságok ajánlatához csatlakozik, és elhatározza, hogy azok kivonatban hasonló értelemben terjesztessenek elő a közgyűlésen.

B. Eötvös Loránd a physikai bizottság részéről előterjeszti a Bugát-alapból kitű-

zendő új pályakérdést: „Kivántatik kiváló physikusok életrajzainak gyűjteménye oly módon összeállítva, hogy az a legfontosabb physikai tanok fejlődésének történetét magába foglalja“. A választmány e pályakérdést elfogadja, a közgyűlésen kihirdetendőnek s beadásának határidejéül 1880 okt. 31-ikét határozza el.

Titkár előterjeszti a múlt közgyűlésen tett indítványok tárgyában, valamint a pénztár és a könyvtár megvizsgálására kiküldött bizottságok jelentéseit. A választmány az

egyeb bizottságok jelentésért tudomásul veszi s azoknak a közgyűlés elé való terjesztését elhatározza. (L. a közgyűlés jegyzőkönyvében.)

Titkár bemutatja a választmánynak a Társulat 1878-ik évi költségelőirányzatát összehasonlítva a tényleges bevételekkel és kiadásokkal, melyből kitűnik, hogy a forgó tőke tényleges bevételei az előirányzottat majdnem minden tételében meghaladják, s pénztári maradéka 1628 frt. 64 krajczárral több mint a mennyi előirányozva volt.

A K. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
1878-ik ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI ELŐIRÁNYZATA,
 ÖSSZEHA SONLITVA
A TÉNYLEGES BEVÉTELEKKEL ÉS KIADÁSOKKAL.

a) Bevételek:

	Előirányzat	Tényleg befolyt
1. A forgó tőke pénztári maradéka 1877 végén	2092 frt. 43 kr.	2092 frt. 43 kr.
2. Alapítványi és takarékpénztári kamatok	2000 " — "	2057 " 46 "
3. Oklevelek díja	800 " — "	1006 " — "
4. Tagok évdíjai	14200 " — "	14347 " 80 "
5. Tagok évdíjhátralékai	200 " — "	356 " — "
6. Előre befizeteti tagdíjak	300 " — "	405 " — "
7. Előfizetések és eladott kiadványok	1400 " — "	1278 " 49 "
8. Füzetes Vállalat	1500 " — "	1029 " 19 "
9. Vegyesek	50 " — "	10 " 64 "
10. Hirdetések	— " — "	2616 " 90 "
Összeg:	22542 frt. 43 kr.	25199 frt 91 kr.

vagyis, a forgó tőke tényleges bevétele az előirányzottat meghaladja 2657 frt. 48 krral.

b) Kiadások:

	Előirányzat	Tényleg kiadott
1. A „Term. tud. Közlöny“ kiállítása	6500 frt. — kr.	6005 frt. 27 kr.
2. Természettud. estélyek és füzetes vállalat	2300 " — "	1978 " 56 "
3. Könyvtár	1500 " — "	2688 " 60 "
4. Oklevelek kiállítása	200 " — "	196 " 50 "
5. Kisebb nyomtatványok	500 " — "	345 " 60 "
6. Irodai költség	300 " — "	135 " 14 "
7. Postai költség	400 " — "	260 " 22 "
8. Szállásbér	1500 " — "	1507 " 50 "
9. Butorok és eszközök	200 " — "	40 " 90 "
10. Fűtés és világítás	500 " — "	404 " 45 "
11. Tiszti díjazás	3800 " — "	3510 " 89 "
12. Szolga-fizetés	1050 " — "	970 " — "
13. Vegyes kiadások	250 " — "	248 " 61 "
14. Rendkívüli kiadás	1561 " — "	1556 " 05 "
15. Hirdető melléklet	— " — "	1741 " 55 "
Összeg:	20561 frt. — kr.	21589 frt. 84 kr.

vagyis, a forgó tőke tényleges kiadása az előirányzottat meghaladja: 1028 frt. 84 krral.

A forgó tőke pénztári maradéka 1878 végén az előirányzat szerint leendett: 1981 frt 43 kr. A valóságban pedig lett: 3610 frt. 07 kr., vagyis 1628 frt. 64 krral több, mint a mennyi előirányozva volt.

Ezzel kapcsolatban előadja a titkár, hogy a könyvkiadó vállalat II. ciklusának számlája most már teljesen be van zárva s eddig 680 frt. tiszta hasznot hozott a társulatnak; a múlt évben megkezdett hirdető melléklet ugyancsak gyümölcsöző volt s 873 frt. 35 krnyi jövedelmet hozott a társulat pénztárának. Indítványozza, hogy e két összeget az alaptökéhez csatoltassék. A választmány ezt örvendetes tudomásul veszi s az összegeket az alaptökéhez csatolandóknak határozza.

Titkár előterjeszti a közgyűlés napirendjét. Elfogadtatik.

Titkár felkéri a választmányt, hogy a közgyűlésnek szokás szerint ajánljon választmányi tagokul egyéneket. Az ajánlás megtörténik; az ajánlottak nevei kinyomatva fognak a közgyűlésen megjelenendő tagoknak kiosztatni.

Elnök felszólítja a választmányt, nincs e valamely tagjának különös indítványa, melyet a közgyűlés elé óhajtana terjeszteni. A jelenlevő tagok közül senkinek sincs indítványa.

Titkár előadja Téglás Gábor dévai tanárnak a választmányhoz intézett kérelmét, melyben a társulat támogatását kéri Hunyadmegye több pontján teendő östörténelmi kutatásaiban; kérelméhez e tárgyra vonatkozó dolgozatát is mellékeli. Téglás Gábor „A kőkorszaki ember nyomai Hunyadmegyében“ című s a dévai reáliskola 1877-ik évi értesítőjében megjelent dolgo-

zata Szabó József és Krenner József választmányi tagoknak adatik ki véleményadás végett. A választmány e véleményadás után fog a dologban határozni.

Titkár előterjeszti a Boszniából visszatért titkárségédnek, Lengyel Istvánnak a választmányhoz intézett levelét, melyben a választmányoknak köszönetet mond ama szívessegeért, melylyel fizetését távolléte alatt is utalványozta; előterjeszti továbbá a zürichi, bécsi és párizsi magyar egyletek, valamint a budapesti bölcseléthallgatók segélyegyletének köszönőlevelét, melyek a társulatnak a Közölny számai ingyen megküldéséért mondanak köszönetet. Tudomásul vétetnek.

Titkár előterjeszti, hogy a Reclus nyomtatási költségeit illetőleg, a Franklin-társulattal érintkezésbe lépett. Nevezett társulat a magyar kiadást az eredetivel meg egyező alakban, a könyvkiadó vállalatban eddig használt betűkkel, 2000 példányban, ivét 75 forintjával hajlandó kiállítani. A választmány, tekintve a formatum nagyságát és a papir finomságát, valamint a nevezett nyomda kiállítását, elfogadja az ajánlatot.

A múlt választmányi ülés óta kiléptek 29-en. Tudomásul van.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvastattak és mindannyian, számra 53-an megválasztattak; velők a rendes tagok létszáma, a veszteségeket leszámítva. 5021-re emelkedett, kik között 68 hölgy van.

K Ö Z G Y Ű L É S .

1879 jan. 15-ikén a m. tud. akadémia kis termében.

Elnök: THAN KÁROLY.

I.

Elnök a közgyűlést következő beszéddel nyitja meg: Tisztelt közgyűlés! Midőn ez alkalommal szerencsém van a t. közgyűlést üdvözölni, nem szándékom a társulat életének mozgalmait részletesen előtűntetni, csak lehetőleg röviden óhajtom érinteni, hogy kitűzött célját eddigi programjához híven ez évben is közérdekű előadások és szakülések, továbbá tudományos kutatások megindítása és a megkezdetteknek támogatása által, különösen pedig irodalmi vállalkozásai által törekedett megközelíteni. A megkezdett tudományos kutatásoknak egyesei ez évben igen jó sikerrel fejeztettek be. Ugyancsak a zárt pályázatokban kitűzött kérdések, melyek azelőtt gyakran eredmény nélkül hirdettettek ki, a lefolyt évben szintén szerencsés megoldást nyertek.

A társulat irodalmi vállalatai a legközelebb múlt évben is mindinkább nagyobb körökben költötték fel az érdekeltségeit, mi

nemcsak abból tűnik ki, hogy ez év folyamában a társulati tagok száma az öt ezeret meghaladta, hanem kiválólag azon körülményből is, hogy a könyvkiadó vállalat I-ső ciklusának utólag elárúsított nyomtatványai anyagilag gyümölcsözővé lettek a társulatra nézve. Hasonló örvendetes jelenséget találunk az estélyek, szakülések és a könyvtár látogatásában.

Ha a társulatnak a lefolyt évben tanúsított életnyilvánulásait az előzőkkel egybevetjük, azon örvendetes eredményre jutunk, hogy ezen idő tartama alatt szellemi munkássága egyáltalában nem mutat lankadást, és az érdekeltség az általa kijelölt cél iránt, habár nem is oly rohamos arányban mint néhány évvel ezelőtt, de a dolgok természetének megfelelő mértékben határozott és életképes gyarapodást tüntet elő.

Midőn ezen szép eredmény létesítése körül buzgólkodott tisztársaimnak és a lelépő választmányoknak önzestelen fáradozásai-

ért benső köszönetemet fejezném ki, van szerencsém a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítani.

Ezután az elnök előterjeszti a közgyűlés napirendjét, bemutatja a múlt évi közgyűlés hitelesített jegyzőkönyvét és a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Nikl Mihály, Hofer Károly és Bene Rudolf urakat kéri fel.

Erre a tiszti jelentések, nevezetesen a titkári, pénztárnoki és könyvtárnoki jelentések következtek:

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Szily Kálmántól. —

T. közgyűlés! Társulatunk jelenleg működő tisztkara 1877 január 17-én választatott meg; megbízatása alapszabályaink értelmében 1880 elején jár le. Az új évtized új erőket fog állítani a lankadók helyére, és a visszavonulóknak akkor fog megnyílni a kellő alkalom, hogy részletesen számot adjanak működésükről. Minő célt tűztek maguk elé? Minő eszközöket használtak fel a cél elérésére? és mennyiben felelt meg terveiknek a valóság?

Mai feladatomban ennél sokkal egyszerűbb. Most csak egy évről, a lefolyt 1878-ik évről kell elmondanom azokat a száraz történeti adatokat, melyekre a t. közgyűlés ítéletét alapíthatja.

Az 1878. január 16-án végbement közgyűlés óta, társulatunk 7 szakgyűlést, 12 természettudományi estélyt és 8 választmányi ülést, tehát összesen 27 ülést tartott.

A szakgyűléseken következő tagtársaink tettek előterjesztéseket:

Antolik Károly a villanszikra sikamlásáról; Paszlavszky József, egy kiváló nagy hólyag-féregről (*Echinococcus hominis*); Wartha Vincze, egy a chromolithographiában tett újabb haladásról; Schuller Alajos a Siemens-Halske-féle dynamo-elektrikus gépről; Herman Ottó újabb vizsgálatokat terjesztett elő a tücskök hangszervéről; Borbás Vincze a Verbascum blattariforméról; Pethő Gyula, a magyarországi kagylóhéjak górcsói szerkezetéről; Azary Ákos,

a nikkell és kóbalt mérgező hatásáról; Brix Iván, a földrengések statisztikájáról; Rózsahegyi Aladár, a jódkészítmények hatásáról a szívre; Wartha Vincze, a) a kopírozás egy új módjáról és b) a Grethféle szintábláról; Szabó József a II. József-altárna megnyitásáról; Dapsy László, a különböző búzafajokkal tett termelési kísérletek eredményeiről; Krenner József Sándor, a nemzeti muzeum ásványgyűjteménye részére Semsey Andor úr által Párisban vásárolt ásványokról; Herman Ottó újabb adatokat terjesztett elő a pókok biológiájához és systematikájához; Paszlavszky József, a teleszkóphalról; Schuller Alajos, a Cailletet-féle gázsűrítő készülékről. Összesen 13 előadótól 18 előterjesztés.

A természettudományi estélyeken következő előadások tartottak:

Paszlavszky József 3 előadást tartott az állatok rokonságáról; Klug Nándor szintén 3-mat a látásról; Fabiny Rezső 2 előadást a szerves vegyületek mesterséges előállításáról; Pethő Gyula 1 előadást a kagylókról és gyöngyökről; Mihálkovicz Géza 2-öt, „Vázlatok az állatok fejlődéstörténete köréből“ cím alatt, és végre Keleti Károly 1 előadást Magyarország népesedési mozgalmáról. Összesen 6 előadótól 12 előadás.

A választmány 8 ülést tartott. Intézkedései közül csak a legfőbbeket említem fel.

Mindjárt első ülésén elkészítette a költségvetési előirányzatot 1878-ra. Arra nézve, hogy a tényleges bevételek és kiadások mennyire feleltek meg a praelimináltaknak, méltóztassék meggyőződést szerezni azon összehasonlításból, mely a t. közgyűlésen megjelent tagok között kiosztatott. (Lásd a 72-ik oldalon.) Mint méltóztatik látni, a bevételi rovatnak majd minden tétele jóval fölülmúlja a praelimináltat; ellenben a kiadási tételek majd mind csekélyebbek az előirányzottaknál. A tényleges pénztári maradék majd 100 perccenttel

meghaladja a kilátásba helyezett pénztári maradékot.

Természettudósainkat a választmány több különféle irányú munkásságra serkentette. Megbízta Dr. Schenzl Guido és Dr. Gruber Lajos urakat egy kézikönyv megírásával csillagászati és magnetikai helymeghatározásokra; Dr. B. Ötvös Loránd urat a nehézségi gyorsulás meghatározásával itt Budapesten, a Kárpátokban és az Alföldön; megbízta Inkey Béla urat — a Semsey Andor úr által társulatunk rendelkezésére bocsátott összegből — a nagyági bányaterület petrographiai, geológiai és bányászati leírásával; megvizsgáltatta és tűzetesen leíratta Dr. Roth Samu úrral a szepesmegyei porácsi barlangot; Avéd Jákó és Cserni Béla tanár urakat Gyulafehérvárott megbízta a hulló csillagok megfigyelésével, azon kívül fenntartott 600 frtot egy meteorológiai kézikönyv megjutalmazására. Birálat alá adta Hazslinszky Frigyes „Magyarország kryptogám növényei“ című művének I. részét, továbbá Maderspach Livius nagy munkáját „A magyarországi vasércz-fekhelyekről“ és Pungur Gyula monographiáját a magyarországi tücsökfajokról, mely művek szintén társulatunk megbízásából készültek.

A régiebb megbizatások közül kettő a lefolyt évben nyerte teljes befejezését. Az első „Magyarország matematikai és természettudományi bibliographiája“ Szinyeyéktől, a második „Magyarország pókfaunája“ Herman Ottótól.

Ama bibliographiai mű magába igyekszik ölelni mindazon matematikai és természettudományi könyvek teljes címjegyzékét, melyek 1875 végeig magyar nyelven, Magyarorszában bármely nyelven s magyarországi tudósoktól bárhol megjelentek. — 32 nagynyolczad alakú és kéthasábosan nyomtatott ívre terjed és nem kevesebb mint 8912 mű teljes címjegyzékét foglalja magában. Az ily roppant terje-

delmű program alapján készült bibliographiai munka nem lehet sem teljes, sem hibátlan. De legalább útát tör és a hibák kiigazítására s a hiányok kipótlására serkent. Társulatunk már is több oldalról kapott helyreigazító észrevételeket, valamint több oly munka elsorolását is, melyek e bibliographiában teljesen hiányoznak. Az így begyülemdő javításokat és pótlásokat, a beküldők megnevezésével, társulatunk pótfüzetekben szándékozik közre bocsátani.

„Magyarország pókfaunája“ melynek megírásával a természettudományi társulat még az 1873-dik év tavaszán bízta meg Herman Ottót — ebben az évben nyerte befejezését, t. i. ebben az évben jelent meg annak harmadik, vagyis utolsó kötete.

Sok évi anyag és adatgyűjtés fáradtságos munkájának rendszerbe öntött egybefoglalását bírja tudományos szakirodalmunk e műben, melynek három kötete majdnem 80 nyomtatott ívet és 10 könyomatú táblát foglal magában. Hazánk állatvilágának egy nagy, eddig majdnem teljesen mellőzött csoportját öleli e munka fel oly széles alapon, oly tudományos kivitelben, melyre a magyarnál nagyobb tudományos hírnévnek örvendő nemzet is büszke lehetne. A munka legnagyobb része magyar és német nyelven jelent meg s így a tudományos világ egész körében érvényre juttathatja szerzőnek amaz odaadó buzgalom vezérelte észleleteit, értékes biológia megfigyeléseit, és az ezek alapján kifejtett szerep megállapítását, melyet a pókok a természet háztartásában elfoglalnak. A mű első sorban hazánk állatvilágának ismeretéhez nyújt bő anyagot, másodsor pedig, előbbre vité kelet felé a kutatás övét, kitölti azt a hézagot, mely Európa faunájának ismeretében hazánk részéről hiányzott, nem is említve a számos új fajt, melylyel a tudományt gazdagította. Mint külön érdemet kell kiemelniünk, szerző azon sikeres kísérletét, melylyel utólrhetetlen finom biológiai megfigyeléseit a pókok rendszertanában igyekszik érvényesíteni.

Oly munkára, melyről egy Thorel, egy Kochannyi elismeréssel, mondhatni kitüntetéssel nyilatkoznak, eléggülten tekinthet a szerző; a társulat pedig nyugodt lehet az iránt, hogy a munka méltó ahhoz a költséghez, melyet ráfordított; azon tudattal adhatja át a nyilvánosságnak, hogy a befektetett kiadásból tőke lett, mely nemzetünk művelődésének előmozdításában, szakirodalmunk tekintélyének a külföld előtt emelésében hozza meg kamatait.

A természettudományi Könyvkiadó Vállalatból a lefolyt évben két kötet jelent meg: 1. Népszerű természettudományi előadások Faraday, Helmholtz és Pettenkofertól; 2. Miből lesz a természet Johnstontól. E két kötettel a könyvkiadó váltalat II. ciklusa be lőn fejezve. Az előrajzban ígért 150 ív helyett, 6 kötetben, adott társulatunk kevés híján 190 ívet, 8 kötetben.

A kelendőseget illetőleg is, a II-ik ciklus szintén haladást mutat az I-höz képest, a mennyiben mintegy 300 példánnyal több kelt el belőle ugyanannyi idő alatt. Mindamellett a finansziális eredmények nem lesznek oly kedvezők, mint az I-nél voltak, mert az évi aláírási díj, a m. tud. akadémia segélye következtében, 7 frtról 5 frtra le lett szállítva. Választmányunk elhatározta, hogy a II-ik ciklusból eredő tiszta haszon, szintúgy mint az I-nél történt, a társulat alaptőkéjéhez csatolassék.

A lefolyt évben indította meg a választmány a könyvkiadó vállalat III-ik ciklusát, ismét 150 nyomtatott ívet ígérve s a kiválasztott művek közé egy oly nagyszerű munkát is véve fel, mint a minő Élisée Reclus „La Terre“ című könyve. Az aláírások eredményével, t. közgyűlés, ismét teljesen meg lehetünk elégedve. 1872-ben, az I. ciklus megindításakor és 1875-ben a II-ik ciklus megindításakor az aláírási ívek február végén, 1878-ban pedig csak márczius végén küldettek szét, és mégis a rákövetkező januári közgyűlésig 1872-ben csak 1105-en, 1875-ben már 1309-en, 1878-

ban pedig 1617-en, tehát 600-zal, illetőleg 300-zal többen irtak alá. Ennek következtében a III-ik ciklus már nem 1600, hanem 2000 példányban fog nyomtatni, hogy a későbbi megrendeléseknek is eleget tehesünk. Reclus művét Király Pál és Révész Samu tagtársaink fordítják s a revisiot Hunfalvy János tagtársunk volt szíves magára vállalni. A nagy számú rajzok és műmelléletek elkészítése késlelteti Reclus műve I. kötetének megjelenését; reményünk van azonban, hogy ez év első felében az I. kötet teljesen el fog készülni.

A Népszerű Természettudományi Előadások Gyűjteményéből 1878-ban 5 füzet jelent meg ú. m: L e n g y e l B é l a előadása a robbanó anyagokról; T h a n h o f f e r L a j o s előadása a táplálkozásról; P a s z l a v s z k y J ó z s e f - é az állatok rokonságáról; K l u g N á n d o r - é a látásról és végre P e t h ő G y u l a terjedelmes tanulmánya a kagylókról és gyöngyökről. Készülőben van és legközelebb meg fog jelenni M i h á i k o v i c s G é z á - t ó l: Vázlatok az állatok fejlődéstörténete köréből, és K e l e t i K á r o l y - t ó l: Magyarország népese-
dési mozgalma 1876-ban, összehasonlítva a megelőző évekével.

Kiadványaink sorában legutoljára emlékezem meg a Természettudományi Közölnyről, melynek XI-ik kötete már 5200 példányban állítatik ki és még így is tartani lehet attól, hogy az év közben jelentkező új tagoknak szolgálhatunk-e majd teljes példányokkal. 1878-ban a Természettudományi Közölny 29 nagyobb cikket, 80 apróbb közleményt hozott és a Levélszekrény rovatában 55 természettudományi kérdésre adott felvilágosító választ. A munkatársak száma ez évben épen 50 volt.

A Természettudományi Közölnyről szólva, meg kell említenem még egy adatot, mely a Közölny mellékletére, a „Hirdető melléklet“-re vonatkozik. Daczára annak, hogy a felvehető hirdetések közül a titkos gyógyszerek,

csodatevő és kendőző anyagok s minden más effélékre vonatkozó művek stb. hirdetései, valamint a nagyhangú, reklámsínáló jelentések — melyek különben oly nagy tért foglalnak el napi és heti lapjaink hasábjain — a mi Közlönyünkben már elvileg teljesen ki vannak zárva, mégis a Hirdető mellékleten közölt hirdetések márcziustól — decemberig majd 9 ívvel szaporították a Természettudományi Közlöny ívszámát. A hirdetésekben befolyó tiszta hasznot a választmány határozata szerint az alaptól gyarapítására fogjuk fordítani.

A társulattagjainak száma ez évben is emelkedett, ámbár már nem abban a rohamos mértékben, mint a Természettudományi Közlöny és a Könyvkiadó Vállalat megindításakor.

A tavali közgyűlésen a rendes tagok létszáma volt 4867; ez évben 8 választmányi ülésen megválasztattak összesen 499-en és így a jelenlegi létszám lenne 5366. Azonban elhalálozás és kilépés következtében elvesztett társulatunk ez évben 345 tagot. E szerint a rendes tagok jelenlegi létszáma 5021 vagyis 154-gyel több, mint a tavali közgyűlésen. A tagok között jelenleg 68 hölgyet tiszteletünk.

Az alapító és örökítő tagok száma jelenleg éppen 100, közülök 4-en érdekeknél fogva vétettek fel az alapító tagok sorába. Az alapítványok összege 27877 frt és 46 krra rúg.

Attérek jelentésem fájdalmas részére, azon súlyos veszteségek elsorolására, melyeket társulatunk ez évben halál által szenvedett. Ötezer főre menő szövetségnél, mint a mi társulatunk, a halál minden évben nagy számot töröl ki az élők sorából; így a lefolyt évben is nem kevesebb mint 51 társunkat ragadta el körünkben. A veszteség érzetét még súlyosabbá teszi az, hogy elköltözött társaink sorában 4 oly férfit is találunk, kikre e társulat mindenha kegyelettel és mély hálaérzettel fog emlékezni. Elvesztettük Szőnyi Pált, ki a legsúlyosabb időkben 1848-

tól 1858-ig, három éven át mint alelnök és nyolcz éven át mint elnök virrasztott az akkoriban végkimerülésre jutott társulat kórágya mellett. Ha Szőnyi Pál nincs, a Bugát alapította Természettudományi Társulat a legdicselemben módon, véginségben enyészik vala el. Midőn már a társulat bevételei, úgy szólván, zérusra sülyedtek alá, Szőnyi Pál maga pénzből fedezte az elkerülhetetlen kiadásokat. Ő nem csak az enyészettől mentette meg e társulatot, hanem, a nevelő intézetén akkoriban foglalkozó tudós férfiak közreműködésével határozottan a haladás pályájára is vitte. De fájdalom, t. közgyűlés, e társulat történetében nemcsak az ő érdemekben gazdag működése, hanem az a rút hálátlanság is föl van jegyezve, melylyel magát iránta az 1858-ik évi közgyűlés viselte, midőn is minden előleges feladás nélkül, titkos összebeszélés mellett, egyszerűen kilökte őt az elnöki székből, melyet annyi éven át oly buzgalommal és feláldozással töltött be. És e nemes lelkű férfiú még sem mutatott társulatunk iránt neheztelést soha; még végrendeletében is megemlékezett róla, újabb adománnyal tetézve a régieket, melyeket ma már senki sem tudna össze számlálni.

És elvesztettük Dr. Kovács Sebestyén Endrét, társulatunk legelső titkárát és az első „Évkönyv“ szerkesztőjét. Buzgalmát, melyet e társulat iránt eleinte tanúsított, — nem is lehet csodálni, — nagy mértékben megszibasztotta utóbb az a gazdag orvosi gyakorlat, mely a Kovács Sebestyén nevet országszerte híressé tette. Az ő elhunytával 5-re csökken már le azon érdemes férfiak száma, kiket a társulat megalapítása (1841) óta sorainkban tisztelhetünk.

És elvesztettük Dr. Kátai Gábort, a titkári széken elődömet, ki 1865-től 1868-ig vezette a társulat ügyeit. A 60-as évek elején a folytonos titkárváltozás miatt — 4 esztendő alatt 4 titkár váltotta fel egymást — a társu-

lati ügyek elintézése körül oly rendtelenség harapózott el, hogy mindennek előtt rendet kellett csinálni, mielőtt valami sikeres működésre csak gondolni is lehetett. E háladatlan feladat jutott szegény Kátainak, s ő azt a legnagyobb buzgósággal, teljes odaadással oldotta meg. Bugát Pál óta senki úgy nem szerette a társulatot, mint ő. Talán a kelletténél jobban is szerette! Ő minden, a mi a természettudományok művelése és terjesztése körébe vág, társulatunkba akart központosítani. Dúsgazdag gyűjteményeket kívánt a társulatnak, melyekben a természet három országának — mint ő mondá — minden istenadta kincse hazánk minden, de minden részéből úgy össze legyen halmozva, hogy azokban híven tükröződjék vissza Magyarország képe. E vágya érthetővé teszi azt az ellenszenvet, melylyel, a többi rokontárgyú intézetek között, a nemzeti muzeum iránt is viseltetett. Elfelelte, hogy e társulatnak, ha célját csak meg is akarja közelíteni, nem szabad harcban állnia, hanem vállvetve együtt kell működnie a tudományos akadémiával, muzeummal és egyetemmel. Titkári működésének azonban még ez az egy hibája is tiszteletünket érdemli ki, mert azt is a társulat iránti rajongó szeretet követtette el vele. Érdemei méltánylásul a társulat választmánya alapítványt tett, mely mindenkor Kátai Gábor nevét viselendi.

És végre, meg kell még emlékeznem a jó, öreg Virányi János elhunytáról, kit fiatalabb tagtársaink már neve után sem igen ismernek. Virányi 1848 előtt az akkoriban egyesített ásvány-, vegy- és természettani osztálynak volt több éven át jegyzője, ki — mint Kátai mondja az ő Történetében — kézi munkával is áldozott társulatunkért. Fel-fellátogatott a szegény jó öreg még tavál is titkári hivatalunkba, mihelyt a keserves kenyérkereset gondjai elől egy-két perczre menekülhetett. Örömtől ragyogó arczczal szemlélte a társulat viszonyainak jobbra fordulását. Így álmodta ő azt — mondá — még

mint ifjú egyetemi hallgató az ő szűk kis szobácskájában ; s mily boldognak érzi most magát, hogy álmái valósulásukhoz közelednek. Valósuljanak is álmaid, szegény jó öreg ! legyen e társulat csakugyan oly gazdag és oly hatalmas, mint a minőnek te is álmodád !

III.

PÉNZTÁRNOKI JELENTÉS.

— Leutner Károlytól. —

Tisztelt közgyűlés ! Örömmel ragadom meg ismét az alkalmat, hogy nyomatásban kiosztott részletes pénztárnoki számadásom főbb tételeit, összehasonlítván a megelőző évi kimutatással, némi megjegyzésekkel kísérhessenem.

Társulatunk *alaptőkéje* a múlt évben 1791 frt. 21 krral növekedett. — Az 1877-ik évbéli 2776 frt. 93 krnyi növekedéshez mérve, itt negatív eredmény mutatkozik ugyan, de figyelembe kell vennünk, hogy alaptőkénk gyarapodása nagyobb részt tisztán a véletlenre van bízva, elannyira, hogy abból vonni következtetést a közönség érdeklődésére, igen nagy tévedés volna.

Forgó tőkénk múlt évi bevétele az 1877-ik évéhez képest 3180 frt 14 krnyi, tehát 16 százaléknyi növekedést mutat, míg az 1877-ik évi bevétel viszonyítva a harmad évi bevételhez csak 10 százalékkal növekedett.

Hogy forgó tőkénk bevételei ily szembetűnő örvendetes emelkedést mutatnak fel, annak oka bizonyára a Közölny Hirdető mellékletének megindításában, s azonkívül a rendes tagok szaporodásával együtt járó tagdíj-emelkedésben keresendő.

A tagdíjakra nézve itt kiemelendőnek vélem, hogy a *helybeli tagdíjak és tagdíjhátralékok* összege a múlt évben állandó maradt, holott a *vidéki tagdíjak* összege (421 frt. 80 krnyi) tehát 4 százaléknyi többlettel dicsekszik az 1877-ik évihez képest ; sőt a *vidéki tagok* évdíjhátralékaiból befolyt összeg kétszerannyi mint 1877-ik évben volt.

Az alapítványi és takarékpénztári kamatok múlt évben 2057 frt. 46 krra rугtak, s így az 1877-ikihez mérve 14 százalékkal növekedtek.

A forgó tőke múlt évi 21589 frt. 84 krnyi összes kiadása az 1877-ik évihez képest 2218 frt. 57 krnyi azaz 11 százaléknyi növekedést mutat.

Hogy pedig forgó tőkénk összes kiadása csak 11 százalékkal nőtt, míg összes bevétele 16 százalékkal emelkedett, ez annak bizonyítéka, hogy a múlt év üzleti viszonyai elég *sikeresek* elég *örvendetesek* valának.

A könyvkiadó vállalat 1-ső ciklusának

múlt évi 951 frt. 71 krnyi tiszta bevétele 154 frt. 27 krral, azaz 19 százalékkal volt több az 1877-ikinél.

Midőn fölemlitem, hogy az I-ső ciklus ez ideig összesen 3887 frt. 20 krnyi tiszta jövedelmet hozott, el nem mulaszt-hatom egyszersmind kijelenteni, hogy e tiszta jövedelemnek alaptőke gyanánt való kezelése egyike volt a legczélyszerűbb intéz-keéseknek.

A könyvkiadó vállalat III. ciklusa épen kezdetén levén, ennek eredményéről jelenleg nem szólhatok, csak annyit említek meg, hogy a II. és III. ciklus együtt ren-delkezik jelenleg 1173 frt. 42 krnyi pénz-készlettel, miúthogy a 3-ik ciklusnak defi-czitje egyelőre a 2-ik ciklus pénzkészletéből fedeztetett.

Mint számadásom mérlegéből kilülg-lik, az 1878-ik évi bevétel 51512 frt. 07 krt. tett ki, mely összeg az 1877-ik év összes be-vételénél 2488 frt. 18 krral több, s így a lefolyt év bevétele 5% emelkedést tűn-tet fel.

Meg kell még jegyezmem, hogy az 1878-ik évi *összes kiadás* ugyan 50.655 frt. 17 krnak van kimutatva, azonban ebből a könyvkiadó vállalat III-ik ciklusának 1284 frt. 31 krnyi deficiz tje, mint a II. ciklusnak adott előleg, levonandó, s akkor a kiadások főösszege 49370 frt. 86 krra üt ki.

Minden adat arról győz meg bennünket, hogy társulatunknak anyagi ereje is évről évre növekszik, a mi bizonyára a társulat jövőjének egyik biztosítóka.

* * *

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT PÉNZTÁRÁNAK ÁLLÁSA 1878 VÉGÉN.

I.

PÉNZTÁRI EGYBEVETÉS 1878-IK ÉVI DECEMBERHÓ 31-IKÉN.

B e v é t e l :

1. Az 1877-ik évről maradt <i>takarékpénztári betételek</i>	13800 frt. — kr.		
2. Az 1877-ik évről maradt <i>készpénz</i>	1547 „ 78 „	15347 frt. 78 kr.	
3. Az 1878-ban befolyt <i>alapítványok és örökítő tagdíjak</i>	271 „ — „		
4. A <i>forgó tőke</i> által tett alapítvány	335 „ — „		
5. A 2716-ik számú földhitelintézeti záloglevélnek kifizetett névleges értéke	100 „ — „		
6. A könyvkiadó vállalat I-ső ciklusának az 1878-ik évi tiszta bevételeiből tett <i>alapítvány</i>	951 „ 71 „	1657 frt. 71 kr.	
7. A <i>forgó tőke</i> 1878-ik évi összes bevétele	23107 „ 48 „		
8. Az „országos érdekű kutatások és közlemények“ számlájának bevétele	5310 „ — „		
9. A <i>könyvkiadó vállalat</i> I-ső ciklusának 1878-ik évi összes bevétele	1119 „ 60 „		
10. A <i>könyvkiadó vállalat</i> II-ik ciklusának 1878-ik évi összes bevétele	1873 „ 90 „		
11. A <i>könyvkiadó vállalat</i> III-ik ciklusának 1878-ik évi összes bevétele	3095 „ 60 „	6089 „ 10 „	
Bevételek főösszege.	51512 „ 07 „		

K i a d á s :

1. A lefizetett alapítványokból vásárolt állampapírokra	865 frt. 50 kr.
2. A forgó tőke számlájában kimutatott kiadás	21589 „ 84 „
3. Az „országos érdekű kutatások és közlemények“ számlájának összes kiadása	4589 „ 25 „
4. A könyvkiadó vállalat I-ső ciklusának összes kiadása	1119 „ 60 „
5. A könyvkiadó vállalat II-ik ciklusának kimutatott összes kiadása	3911 „ 07 „
6. A könyvkiadó vállalat III-ik ciklusának kimutatott összes kiadása	4379 „ 91 „
7. A takarékpénztárban elhelyezett készpénz	14200 „ — „
8. Az 1879-re átvendő pénztári maradvány	856 „ 90 „
Kiadások főösszege.	51512 „ 07 „

II.

ALAPÍTVÁNYOK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

	Készpénz :		Értékpapír :		Kötvények :	
	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.
1. Az 1877-ik évről maradt	120	75	24822	50	1143	—
2. Az 1878-ik évben befolyt alapítványok és örökítő tagdíjak	271	—	310	—	—	—
3. A forgó tőkeből alapítványul átiratott	335	—	—	—	—	—
4. A könyvkiadó vállalat I-ső cyklusának 1878-ik évi tiszta bevételeiből tett alapítvány	951	71	—	—	—	—
5. Az 1877-ik évi november 1-jén kihuzott 2716. számú földhitelintézeti záloglevélnek 100 ftos névleges értéke bevetetett	100	—	—	—	—	—
6. Vásárolt állampapír	—	—	1000	—	—	—
Összes bevétel	1778	46	26132	50	1143	—

K i a d á s :

	Készpénz :		Értékpapír :		Kötvények	
	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.
1. 1000 ft. névleges értékű állampapír vételára	365	50	—	—	—	—
2. Az 1877-ik évi november 1-jén kihuzott 2716. számú földhitelintézeti záloglevél bevéltatott	—	—	100	—	—	—
3. A befizetett alapítványok kiadott kötelezvényei	—	—	—	—	211	—
4. Marad mint tényleges alaptőke 1878. végén	912	96	26032	50	932	—
	1778	46	26132	50	1143	—

III.

FORGÓ TŐKE SZÁMLÁJA.

1. Az 1877-ik évről maradt pénzkészlet			2092	frt.	43	kr.
2. Alapítványi és takarékpénztári kamatok	2057	frt.	46	kr.		
3. Oklevelek díja	1006	"	—	"		
4. Helybeli tagok évdíjai	3986	"	—	"		
5. Vidéki tagok évdíjai	10361	"	80	"		
6. Helybeli tagok évdíj-hátralékai	45	"	—	"		
7. Vidéki tagok évdíj-hátralékai	311	"	—	"		
8. Az 1879-ik évre előre fizetett tagdíjak	405	"	—	"		
9. Előfizetés és Közlöny-eladás	846	"	45	"		
10. Könyvek és kisebb kiadványok elárusításából	432	"	04	"		
11. A népszerű természettudományi előadások füzetek eladásából	1029	"	19	"		
12. Hirdetések	2616	"	90	"		
13. Vegyesek	4	"	60	"		
14. Visszafizetett postadíj	6	"	04	"		
Összes bevétel			23107	frt.	48	kr.
			23199	"	91	"

K i a d á s :

1. A „Természettudományi Közlöny“ kiállítására	6005	frt.	27	kr.
2. A Népszerű Természettudományi Előadások füzetek kiállítására	1348	"	56	"
3. Népszerű előadásokra	630	"	—	"

4. Könyvtár	2688	„ 60	„
5. Oklevelek kiállítására	196	„ 50	„
6. Kisebb nyomtatványokra	345	„ 60	„
7. Irodai költségekre	135	„ 14	„
8. Póztai költségekre	260	„ 22	„
9. Lakbér	1507	„ 50	„
10. Bútorokra és eszközökre	40	„ 90	„
11. Fűtésre és világításra	404	„ 45	„
12. Tiszti díjazásra	3510	„ 89	„
13. Szolgák fizetésére	970	„ —	„
14. Hirdetésekre	1741	„ 55	„
15. Vegyes	248	„ 61	„
16. Rendkívüli kiadások	1556	„ 05	„
			21589 frt. 84 kr.
Pénztári készlet 1878 végén, mint egyenlítő összeg		3610	„ 07 „

IV.

ORSZÁGOS ÉRDEKŰ KUTATÁSOK ÉS KÖZLEMÉNYEK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

1. Az 1877-dik évi maradvány			8639 frt. 70 kr.
2. Az országgyűlés által az 1878-ik évre megszavazott segély	4000 frt.	—	kr.
3. Semsey Andor alapító tag pályadíja egy magyar bányavidék kikutatására és leírására	1200	„ —	„
4. Visszatérített előleg	110	„ —	„
Összes bevétel			13949 „ 70 „

K i a d á s :

1. Pungur Gyula úrnak előleg a Magyarországi tücskök című munkájának tisztelet díjára			40 frt. — kr.
2. Róth Samu úrnak a porácsi őskori barlangban eszközendő ásatásokra	100	„ —	„
3. Báró Eötvös Loránd úrnak előleg a „nehézkedési gyorsulás“ meghatározására	400	„ —	„
4. Herman Ottó úrnak előleg Magyarország Pókfaunája című munka tiszteletdíjára és annak érdekében tett utazása költségének fedezésére	100	„ —	„
5. Szinnyi Józsefeknek „Magyarország természettudományi és matematikai könyvészet“ című munka tiszteletdíja	640	„ —	„
6. Halmi Ágoston úrnak a Dr. Schenzl Guido magnetikai helymeghatározások című munkájának fordításaért	40	„ —	„
7. Dr. Gruber Lajos és Dr. Schenzl Guido uraknak előlegül a „Csillagászati és magnetikai helymeghatározás kézikönyve“ című munkájuk után járó tiszteletdíjra	300	„ —	„
8. A Franklin-társulatnak a Herman-féle Pókfauna II-ik kötetének nyomtatásaért	436	„ 75	„
9. Az Athenaeum című nyomdai társulatnak a Szinnyi-féle „Magyarország természettudományi és matematikai könyvészet“ című munka nyomtatásaért	1982	„ —	„
10. Könyvközlőnek a Herman-féle „Pókfauna“ II-ik kötet, és a Szinnyi-féle „Magyarország természettudományi és matematikai könyvészet“ című munka bekötéseért	200	„ 50	„
Semsey Andor adományából fedeztetett			
11. Inkey Béla úrnak előleg	300	„ —	„
A kiadások összege			4589 „ 25 „
Marad mint egyenlítő összeg			9360 „ 45 „

V.

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT.

1) *Az I-ső cyklus (1872—74) számlája 1878-ban.*

B e v é t e l: az 1878-ik évben összesen	1119	frt.	60	kr.
K i a d á s: tiszti díjazásokra	167	"	89	"
Maradt készletül, s alapítványul átíratott	951	"	71	"

2) *A II-ik cyklus (1875—77) számlája 1878-ban.*

B e v é t e l:

1. 1877-ik évről maradt pénzkészlet	4494	frt.	90	kr
2. A m. tud. akademiától a könyvkiadó vállalat se- gélyezésére megszavazott összeg végvézlete	1000	frt.	—	kr.
3. 1878. évben lefizetett hátralékos évdíjak	745	"	90	"
4. Bekötési díjak	128	"	—	"
Összes bevétel	6368	"	80	"

K i a d á s:

1. Fordítói és revisori tiszteletdíjakra	944	frt.	—	kr.
2. Nyomatási költségekre	1073	"	75	"
3. Metszetekre	4	"	—	"
4. Bekötésekre	856	"	50	"
5. Kisebb nyomtatványok, szállítás, vegyesek	401	"	04	"
6. Tiszti díjazásra és szolgálta fizetésére	631	"	78	"
Levonván a kiadást a bevételből, marad 1878 végén <i>pénztári készletül</i>	2457	"	73	"

3) *A III-ik cyklus (1878—80) számlája 1878-ban.*

B e v é t e l:

1. A m. tud. akademiától a vállalat segélyezésére megszavazott összeg első részlete	1000	frt.	—	kr.
2. Az 1878-ik évben befizetett évdíjak	1972	"	—	"
3. Bekötési díjak	123	"	60	"
Összes bevétel	3095	frt.	60	kr.

K i a d á s:

1. Fordítói és revisori tiszteletdíjakra	450	frt.	—	kr.
2. Műmellékletekre és rajzokra	3304	"	58	"
3. Kisebb nyomtatványok, irodai költségek, expeditio, vegyesek	343	"	18	"
4. Tiszti díjazásra	282	"	35	"
Levonván a bevételt a kiadásból, marad pénztárhányul	1284	"	31	"

VI.

ÖSSZESÍTETT VAGYON-KIMUTATÁS.

a) A l a p t ő k e:

1. Kötelezvényekben	932	frt.	—	kr.
2. Értékpapirokban, névleges értékek	26032	"	50	"
3. Készpénzben	912	"	96	"
	27877	frt.	46	kr.

b) Forgó tőke:

1. Készpénz, mint pénztári maradék 1878. végén	3610 frt. 07 kr.
Az összes tiszta vagyon az 1878. év végével	31487 " 53 "
Összehasonlítva az 1877. végén kimutatott tiszta vagyonnal	28178 " 68 "
Az 1878-ik évi vagyonszaporodás	3308 " 85 "

(Az itt kimutatott tiszta vagyon összegén, 31487 frt. 53 kron felül, rendelkezik a könyvkiadó vállalat 1273 frt. 42 kr. készlettel s az országos érdekű kutatások és közlemények számlája 9360 frt. 45 kr. készlettel.)

Kelt Budapesten, 1878-ik évi december 31-én.

LEUTNER KÁROLY,

pénztárnok

A választmány részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

GHYCZY GÉZA, s. k.

LENGYEL BÉLA, s. k.

A közgyűlés részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

EGRESY REZSŐ, s. k., GHYCZY GÉZA, s. k.

SOMOGYI RUDOLF, s. k.

IV.

KÖNYVTÁRNOKI JELENTÉS.

— Heller Ágosttól. —

Tiszteit közgyűlés!

Múlt évi jelentésem óta könyvtárunk történetében kiválóbb esemény nem fordult elő; annyit azonban mégis megjegyezhetünk, hogy a könyvtár ebben az évben is szépen gyarapodott. Első sorban vonatkozik ez a gyarapodás a társulatunkkal kiadványcserében levő tudományos intézetek és társulatok közleményeire, melyek a lefolyt évben örömdetes mértékben szaporodtak. E szaporodás előmozdítására igen üdvösen hatott könyvtárunk régi pártolójának, Dr. Bene Rudolf tagtársunknak a választmány elé terjesztett indítványa, melynek értelmében a külföld velünk még összekötetésben nem álló legelőbbkelő tudományos társulatait fölszólítottuk kiadványaink kölcsönös kicserélésére. E czélszerű indítvány foganasítása már eddig is megtermé gyümölcsseit. 74 társulat szözlített fel a csereviszony elfogadására, melyek közül 30 tényleg elfogadta a cserét és kiadványaiból nagyobb részt már küldött is. Három társulat nem fogadta el a cserét, részint mert nincs kiadványuk, részint mert könyvtárt nem tartanak; a többiek közül eddig felelet nem érkezett. Azonkívül még 5 általunk fel nem szólított társulat kereste meg a mi társulatunkat kiadványcsere megindítása céljából. Az 1877-ik év végén társulatunk 74 tudományos intézettel és társulattal volt csereviszonyban, a lefolyt évben e számhoz 35 járult, s így jelenleg a természettudományi társulat 109 bel- és külföldi társulattal van kiadványcserében. Ezek közt van 17 magyar, 61 ausztriai, németországi és svájci, 2 angol, 9 francia és belgiumi, 5 éjszak-amerikai, 8 olasz, 2 németalföldi, 1 norvégiai, 1 finnlandi, 2 orosz és 1 braziliai.

A velünk összekötetésbe lépett társulatok közt különösen kiemelendők a florencai Società entomologica, a frankfurti Sen-

ckenbergische Gesellschaft, a göttingai tudományos Akademia, a krakói Societas Literaria Universitatis Jagellonicae, a lipcsei Verein von Freunden der Erdkunde, a müncheni königl. bayer. Akademie der Wissenschaften, a párizsi Société de géographie és Société d'acclimatation, a pétervári Société imperiale de Géographie, a római Akademia reale dei Lincei és a Società geografica italiana, a modenai Akademia.

Az idecsatolt összeállítás mutatja a könyvtár jelenlegi állapotát összehasonlítva az 1877-ikivel.

A csoport neve	Csoport-betű	Hány mű	Gyarapodás 1878-ban	Gyarapodás százalékban
Anthropologia, ethnographia	A	154	9	5.8
Philosophia	B	322	21	6.5
Chemia	C	182	14	7.7
Astronomia, meteorologia	D	204	27	13.2
Geographia	E	349	41	12.0
Gazdaságtan	F	263	27	10.3
Zoologia	G	344	19	5.5
Botanika	H	287	10	3.5
Mineralogia	I	251	8	3.1
Orvosi tudományok	K	1174	9	0.8
Physiologia, anatomia	L	215	10	4.7
Physika	M	264	32	12.1
Encyclopaediák, szótárak	N	111	5	4.5
Folyóiratok	O	229	9	3.9
Tudományos társulatok kiadványai	P	201	32	15.9
Vegyesek	R	316	11	3.5
Hungarica	S	342	8	2.3
Összesen		5211	292	

6*

A könyvtárban van e szerint jelenleg 5211 mű körülbelül 15,000 kötetben. A könyvtár gyarapodása a múlt évben 292 műből állott, vagyis az egész gyűjtemény 5·6%-ából. Mindenki tudja saját tapasztalásból, mily nehezen kezelhető a fűzött könyv, melyet gyakran forgatni kell, többek által használt könyvtárban pedig éppen elkerülhetetlen szükség, hogy a könyvek kötve legyenek, különben a gyakori használat által csakhamar szétfoszlanak. E körülménynél fogva törekvésem mindig oda irányult, hogy a könyveket lehetőleg mind be-kötessük. A kötés azonban fájdalom sokba kerül, és azért még messze vagyunk attól, hogy minden könyv kötve legyen, noha a használtabb művek közt kötetlen alig fog találkozni. Az újonnan beszerzett könyvek — mielőtt használatra bocsátatnának — kivétel nélkül mind kötetnek.

Mint a legközelebb lefolyt években, úgy a múlt évben is törekedtünk a hiányos folyóiratok kiegészítésére. Leginkább érdemel említést a Müller-féle „Journal für Anatomie und Physiologie“ kiegészítése, melyből most az egész sorozat kezdetétől megvan.

A könyvtár olvasó termében a lefolyt évben 104 folyóirat, belletristicus és tudományos revue volt használatra kitéve. Ezek közt volt 24 magyar, 60 német, 11 francia és 9 angol.

Ez adatok felsorolása mellett van még egy szintén igen fontos adat, mely nélkül a könyvtár statistikája hiányos volna; ez a könyvtár használása.

Nincs módunkban ugyan, azokról a művekről is lajstromot vezetni, melyek az olvasó teremben használatnak, legfeljebb csak azokról, melyek házi használatra kölcsönöztetnek ki, melyekről tértívény állíttatik ki. Ezeket számba véve, kitűnik, hogy a múlt évben a könyvtár-helyiségén kívül 179 tagtárs használt 1031 munkát.

Elnök a pénztárnoki és könyvtárnoki jelentésekkel kapcsolatban jelenti, hogy a választmány a közgyűlést megelőzőleg a múlt évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt saját kebeléből kiküldött bizottságok által megvizsgáltatta; azonkívül a számadásokat és a pénztárt az a háromtagú bizottság is megvizsgálta, melyet a múlt évi közgyűlés nevezett ki e célra.

E bizottságok jelentéseit, melyek két elsejéről már a jan. 11-ikén tartott választmányi ülés is tudomást vett, a titkár felolvassa.

1. Ghyczy Géza és Dr. Lengyel Béla urak, mint a választmány által a számadások és pénztár megvizsgálására kiküldött bizottsági tagok a pénztárnok eredeti számadásainak hitelesítő lapjára következő záradékot írták: „fentebbi kimuta-

tások egészben és részleteikben rendben találtattak. Budapest 1879, jan. 9-ikén.“

2. Dr. Bene R u d o l f és S o m o g y i R u d o l f urak, mint a könyvtár megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai következő jelentést terjesztették elő:

„Alulírottak a k. m. természettudományi társulat választmánya által a társulat könyvtárának megvizsgálására kiküldetvén, e czélból f. é. január 9-én a könyvtár helyiségében egyidejűleg megjelentünk, és ott a könyvtárnok úr jelenlétében a szokásos vizsgálatot megtartottuk.

E vizsgálat eredménye gyanút jelenthetjük, hogy mind a könyvek felállításá, mind pedig azok kezelése tekintetében a legnagyobb rendet találtuk.

De ugyanezen vizsgálat alkalmával sánálattal tapasztaltuk, hogy a könyvtár helyisége a folytonosan szaporodó könyvek befogadására ismét elégtelenné lett. Már most is némely szak oly terjedelmes, hogy az abba tartozó könyvek saját osztályukban el nem férnek, és a könyvtárnok úr kénytelen azok egy részét oly szakokba helyezni, a hol még egy kis hely van. E tényt nem megrovásképen, hanem csak azért említjük meg, hogy ez által a tek. választmány figyelmét már jó előre felhívjuk egy oly helyiségről való gondoskodásra, a hol — legalább néhány évre — e hiányon segítve lesz. Budapest 1879, január 9-ikén.“

3. Ghyczy Géza, S o m o g y i R u d o l f és E g r e s y R e z s ő urak mint a számadások és a pénztár megvizsgálására a múlt 1878 jan. 16-ikán tartott közgyűlés által kiküldöttek a pénztárnok eredeti számadásainak hátlapján következőleg nyilatkoznak: „Alulírottak mint a közgyűlés által a számadások és pénztár megvizsgálására kiküldöttek, úgy a számadási könyveket mint a pénztári készletet és értékpapirokat megvizsgáltuk; a számadást rendben, s a pénztári készletet és értékpapirokat a számadásilag kimutatott mennyiségben hiány nélkül találtuk. Budapest 1879, jan. 13-ikán.“

E jelentések felolvasása után az elnök következő kérdést intézi a közgyűléshez: „Van-e valakinek az imént felolvasott tiszti jelentésekre észrevétele?“

Miután senki észrevételt nem tesz, kérdi az elnök: „Tudomásúl veszi-e a t. közgyűlés a tiszti jelentéseket?“

A közgyűlés a tiszti jelentéseket tudomásúl veszi.

L e d e r e r Á b r a h á m tekintettel az imént felolvasott tiszti jelentésekre, azt hiszi, hogy a közgyűlés nézetével találkozik, midőn azt indítványozza, hogy az elért fényes eredmények létrehozásán buzgólkodó tiszti karnak jegyzőkönyvileg elismerés és köszönet szavaztassék.

A közgyűlés az egész tisztí karnak köszönetet szavaz.

Elnök előterjeszti, hogy az eddigi, czél-szerűnek bizonyult szokás szerint óhaj-tandó volna a választmányi tagokra vonatkozó szavazást most megejtetni, hogy a gyűlés további folyama alatt a szavazatok összeszámíthatassanak s az eredmény is kihirdethető legyen.

Elnök szavazatszedőkül K r i e s c h M i h á l y elnöklete alatt S c h m i d t S á n d o r és V á m o s D e z s ő urakat kéri fel, s az ülést a szavazatok beadása alatt fel-függeszti.

Rövid szünet után az elnök a gyűlést ismét megnyitja s a napirend többi tárgyaira tér.

Titkár jelentést tesz a múlt évi pályázatok eredményéről.

I. Az állattani pályázatra: „*Kívántatik az Anguillulidák családjának monographiája egyes fajokon teendő önálló vizsgálatok alapján a kellő számú rajzokkal felszerelve*“ — jutalma a Bugát-alapból 300 frt. — egy pályamű érkezett be ily jelíggel: „*Kicsinyben keresd a nagyot.*“

A bírálók e munka szerzőjének a pályadíjat kiadatni ajánlják. (A részletes bírálatot lásd a választmányi ülés jegyzőkönyvében a 68-ik lapon.)

A választmány osztozik a bírálók nézetében s a díjat ugyancsak kiadatni javasolja.

A közgyűlés ezek alapján a díjat kiadatni határozza.

Elnök a jelíges levélkét felbontja, s abból Dr. Ö r l e y L á s z l ó egyetemi tanársegéd neve tűnik elő.

Éljenzéssel fogadtatik.

II. Az ásványtani pályakérdésre: „*Elemestessenek mennyilegesen a következő magyarországi ásványok: 1. kristályodott Tetraedrit Kapnikbányáról, Nagyágról, Urvölgyről és Szászkárról, 2. tömör fényes Tetraedrit Kapnikbányáról.*“ — Jutalma a Bugát-alapból 300 frt. — egy pályamű érkezett következő jelíggel: „*Omnia quae secundum naturam sunt, aestimatione digna sunt.*“ Cic.

A bírálók (részletesen l. a 69-ik lapon) a dolgozatot a pályadíjra érdemesnek tartják. A választmány hozzájárul a bírálók véleményéhez.

A közgyűlés a pályadíjat kiadatni határozza.

Elnök a jelíges levelet felbontja: a benne rejlő névjegy Dr. H i d e g h K á l m á n reáliskolai rendes és egyetemi magántanár nevét tünteti elő.

A közgyűlés a pályanyertest éljenzéssel üdvözli.

III. A növénytani pályázatra: „*Adasának elő kultivált növényeink betegségei, különös tekintettel azokra, melyek elősdi nö-*

vények által idézetnek elő“ — jutalma a Bugát-alapból 300 frt. — négy pályamű érkezett következő jelíggel:

1. Expertentia magistra vitae.
2. Magunknak használunk, ha a növények betegségeit tanulmányozzuk és orvosolni igyekszünk.
3. Munkásság az élet sója
A romlástól mely megóvja;
Csak az, kí nem hevert
Várhat áldást s sikert. (Tompai.)
4. Buvárkodjál a természetben, de tartsd szemed előtt az igazságot.

A bírálók (részletesen lásd a 70-ik lapon) a pályadíjat a 2-ik számú pályázatnak ítélik oda, melyhez a választmány is hozzájárul.

A közgyűlés a pályadíjat a 2-ik számú, vagyis „Magunknak használunk, ha a növények betegségeit tanulmányozzuk és orvosolni igyekszünk“ — jelíggé pályázatnak kiadatni határozza.

A felbontott jelíges levélből B u z a J á n o s sárospataki tanár neve tűnik elő.

A közgyűlés éljenzéssel fogadja a kihirdetést.

Titkár előterjeszti a társulat új pályakérdéseit.

Az országos érdekű kutatások sorrendjében ez évben állattani munka következő, a társulat e szakbeli munkákra nyit nyílt pályázatot. (Bővebben lásd a borítékon.)

A Bugát-alapból physikai pályázatra kerülven a sor, a választmány következő kérdést ajánlja kitűzetni: „*Kívántatik kiváló physikusok életrajzainak gyűjteménye oly módon összeállítva, hogy az a legfontosabb physikai tanok fejlődésének történetét magába foglalja.* Jutalma a Bugát-alapból háromszáz (300) forint. (Bővebben a borítékon.)

A közgyűlés a választmány által ajánlott pályakérdéseket elfogadja s azokat a szokott módon kihirdetendőknek határozza.

Titkár előadja a választmány előterjesztéseit a múlt évi közgyűlés által a választmányhoz áttett indítványok tárgyában.

I. A múlt évi közgyűlésen D a p s y L. azon indítványt terjeszté elő, hogy bizza meg a közgyűlés a választmányt, miszerint dolgozzon ki módozatokat, melyek szerint az indítványok a közgyűlésen tárgyalassanak, amennyiben nem tartja helyesnek a jelenlegi módot, mely szerint minden tagnak jogában áll a közgyűlésen indítványt tenni, úgy hogy az azonnal ott tárgyalassék.

Erre nézve a választmány következő módozatot ajánlja a közgyűlésnek elfogadás végett.

„Mondja ki a közgyűlés határozatilag, hogy: a közgyűlés elé terjesztendő indítványok, ha foganatosításuk pénzkiadással járna,

vagy ha a fenálló alapszabályok és a szokás-szentesítette ügykezelési rend megváltoztatását vonná maga után, a közgyűlést legalább két hónappal megelőzőleg (tehát a rendes évi közgyűlésekre október 31-ikéig) a titkárság útján a választmánynak bejelentendők, hogy ez a kérdést alaposan megfontolhassa és véleményét felőle a közgyűlésnek előterjeszthesse.

Ha az efajta indítványok a választmánynak be nem jelentenek, tárgyalásuk a legközelebbi közgyűlés napirendjére tüntetik ki."

Brix Iván nem kívánna különbséget tenni az indítványok között, s a bejelentést minden indítványra ohajtáná kiterjeszteni.

A titkár e tekintetbeni felvilágosítására a közgyűlés a választmány előterjesztését fogadja el.

2. Brix Iván a múlt közgyűlésen következő indítványt terjesztette elő: „Mondja ki határozatképen a közgyűlés, hogy a természettudományi kutatás közben felmerülő apróbb, tisztán szaktudományi észleletek rögzítése céljából, nehogy azok megfelelő közeg hiányában feledékenységre menjenek, egy időhöz nem kötött, laza füzetekben megjelenő folyóirat megindítását szükségesnek látja s a megkívántat intézkedések megtételével a választmányt bizza meg.

Erre a választmány a következőkben terjeszti elő véleményét:

„Apróbb, tisztán szaktudományi észleletek előterjesztésére több időszerű szakfolyóiratainkon kívül a Társulat szakgyűlései is nyújtanak kellő alkalmat, hol, ha azok akár az illető bűvár által, vagy írásban beküldetvén valamelyik társulati tag által előadatnak vagy bemutattnak, a Term. tud. Közlöny „szakülések“ című rovatában, esetleg az apróbb közlemények között közzétételhetnek és a feledékenységtől megóvatathatnak.“

Brix Iván formailag meghajlik ugyan a választmány nézete előtt, elvileg azonban fentartja múlt évi indítványát.

A közgyűlés a választmány előterjesztését fogadja el.

Titkár előterjeszti, hogy a lefolyt évben Dr. Somogyi Károly apát és kanonok Esztergomban 200 frttal a társulat pártoló, Hanusz István reáliskolai tanár Kecskeméten 60 frttal örökítő tagja lett a társulatnak; azonkívül a társulatnak végrendeletileg hagyományoztak: Szőnyi

Pál 200 frt., Korniczky Miksa gyógyszerész Aszódon 200 frt. és Miklovits György tanár Rimaszombatban 100 frtot. Rendes tagoknak 499-en választottak meg, kiknek nevei havonként a Term. tud. Közlöny borítékán közöltettek.

A közgyűlés a nevetek felolvasottaknak tekinti s a választást tudomásul veszi.

A jelen 1879-ik évi számadások és a pénztár megvizsgálására a közgyűlés a maga részéről ismételve Egresy Rezső, Somogyi Rudolf és Ghyczy Géza urakat kéri fel.

Elnök felszólítja a közgyűlésen jelenlevőket netaláni indítványaik megtételére.

Senki sem jelentkezett.

Ez alatt a szavazatszedő bizottság a szavazatok összeszámolásával elkészülvén, annak elnöke a választás eredményét következőkben hirdette ki:

Beadatott összesen 52 szavazat.

Választmányi tagokká megválasztottak:

Allattanra: Frivaldszky János 50, Herman Ottó 50, Kriesch János 48, és Margó Tivadar 50 szavazattal; azonkívül Károli (Karl) János kapott 10 szavazatot.

Asvány- és földtanra: Haniken Miksa 42, Inkey Béla 46, Krenner József Sándor 48, és Szabó József 50 szavazattal; azonkívül Hofmann Károly 12, és Zsigmondy Vilmos 10 szavazatot kapott.

Élettanra: Fodor József 51, Mihalkovich Géza 30, Plósz Pál 46, és Thanhoffer Lajos 50 szavazattal; azonkívül szavazatokat kaptak: Jendrassik Jenő 28-at, Kétili Károly 1-et és Hirschler Ignác 2-öt.

Növénytanra: Dapsy László 47, Jurányi Lajos 50, Klein Gyula 50, és Schuch József 35 szavazattal; azonkívül Borbás Vincze 15, és Staub Mór 9 szavazatot kapott.

Természettanra: Báró Eötvös Loránd 52, Schenzl Guidó 44, Schuller Alajos 44, és Stoczek József 50 szavazattal; azonkívül Fröhlich Izor 10, Gruber Lajos 1, Somogyi Rudolf 7 és Vámos Dezső 1 szavazatot kapott.

Vegytanra: Hidegh Kálmán 42, Lengyel Béla 51, Say Móricz 52, és Wartha Vincze 52 szavazattal; azonkívül Bernáth József 1, Nendwich Károly 1, és Pillitz Vilmos 10 szavazatot kapott.

Ezzel a napirend ki levén merítve, elnök az ülést befejezettnek nyilvánítja.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.